

Център на НПО
в Разград

ГОДИШЕН ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2017г.

Целта на проект „Агресия, тормоз, насилие...в нашето училище” е превантивна работа за разпознаване на домашното насилие и методите за докладване и сигнализиране, като една от основните целеви групи на проекта бяха деца и младежи от област Разград.

През месец февруари 2017 г. се проведе обучение с участието на 10 деца и младежи и 15 учители по темата за домашното насилие. В организирания в рамките на проекта **Пътуващ театър „Живот без насилие”** участваха над 350 деца, ученици и учители от област Разград, които изразиха своята съпричастност и желание за активно включване за дейности по превенция на домашното насилие в образователните институции. Младежите имаха възможност да се запознаят с различни форми на насилие, чрез интерактивни методи и ролеви игри. При подготовка на сценария са използвани историите на жертви на домашно насилие, пресъздадени в „Доклад иновативни подходи и добри практики по темата за домашното насилие.”

Проектът завърши с провеждане на **кръгла маса на тема „Агресия, тормоз, насилие...в нашето училище?”** с участието на Областния управител на област

Разград, представители на: Районен съд-Разград, Районна прокуратура-Разград, ОДМВР-Разград, ученици и учители от няколко училища от област Разград, проф. Нели Бояджиева и проф. Нели Иванова от СУ "Свети Климент Охридски". Кръглата маса завърши с представяне на разработената по проекта, **Програма за превенция на домашното насилие в училища и детски градини в област Разград.**

Образователните институции в област Разград са важна част от процеса по превенция на домашното насилие. Децата са специфична уязвима група, щом се отнася за домашно насилие. Целта е чрез интерактивни методи децата да се запознаят с различни прояви на домашно насилие; да разберат кое е добро и кое не, според законите на моралните човешки права (неписаните закони на хората). Програмата за превенция на домашното насилие в учебните заведения е приета на заседание на Областния съвет по превенция на домашното насилие в област Разград и е одобрена със заповед на областния управител.

Кръглата маса в Общински културен център в Разград беше финално събитие по проекта „Агресия, тормоз, насилие...в нашето училище?“, реализиран от Център на НПО-Разград. Областният управител Гюнай Хюсмен откри кръглата маса, която се проведе под неговия патронаж. Той поздрави Центъра на НПО, който чества 20 години от създаването си. „*Правителството обръща сериозно внимание на темата за домашното насилие и въздействието ѝ върху учениците в училищата*“, заяви г-н Хюсмен.

В кръглата маса участваха представители на Районен съд-Разград, Районна прокуратура-Разград, ОДМВР-Разград, ученици и учители от няколко училища от област Разград, проф. Нели Бояджиева и проф. Нели Иванова от СУ "Св. Климент Охридски". В своето приветствие областният управител Гюнай Хюсмен отбеляза „*Цялата държавна машина 24 часа в денонощието е на разположение на младите хора, защото вие сте нашето бъдеще. Съвместно с Центъра на НПО ще продължаваме да работим, за да живеете достойно, да растете и се развивате без насилие*“, обърна се към тийнейджърите в залата областният управител. Той изрази удовлетворението и гордостта си, че по темата за противодействие на домашното насилие регион Разград е на първа позиция в страната с първия създаден и действащ Областен съвет за превенция на домашното насилие. На кръглата маса е представен обобщен анализ от анкетни карти „Да споделя и аз“, които Сдружението периодично предлага на вниманието на съд, прокуратура, полиция и образователни институции, участници проектни дейности. Проф. Нели Бояджиева представи анализ на инструмент „Сажи“, който отразява отношението на институциите към домашното насилие, като едно социално явление. Пред участниците в Конференцията е представена и Програма за превенция на домашното насилие в училища и детски градини. Събитието приключи с изготвени изводи и препоръки от участниците за подобряване работата по ЗЗДН.

По-рано през деня университетските преподавателки изнесоха лекции в ОУ "Отец Паисий" и ОУ "Ив.С.Тургенев"-Разград. Представен бе и Пътуващ театър „Живот без насилие“, в който чрез ролеви игри и включване на публиката бяха разиграни често срещани ситуации на домашно насилие.

По време на проекта, който бе с продължителност 6 месеца и беше финансиран от Министерството на правосъдието, е оказана подкрепа на 26 жертви на насилие, 3 от които – деца; в специализираната програма за работа с извършители на домашно насилие за включени 13 човека, проведени са три мобилни приемни за оказване на безплатни консултации от юрист, социален консултант и психолог на жертви и извършители на домашно насилие, в обучение се включиха 10 младежи и 21 учители, подготвена бе Програма за превенция на домашното насилие в училищата и детските градини в област Разград, в пътуващия театър „Живот без насилие“ участваха 315 младежи, в Плевен бе проведена работна среща на тема: „Един шамар или домашно насилие? Как да възпитаваме децата си!“.

Една от целевите групи в проект „Агресия, тормоз, насилие...в нашето училище“ са деца и младежи от област Разград. Реализираха се редица дейности които бяха насочени за по-лесното разпознаване на домашното насилие от ученици. **Обучение: „Агресия, насилие, тормоз...Домашното насилие в училище? – Подготовка и одобряване на образователна програма в учебните заведения:** Целта на обучението е да се научат да различават белезите на дете – жертва на домашно насилие, да се запознаят с клаузите от Закона за домашното

насилие, които касаят случаи в училище, както и да се научат за разпознават различните форми на домашно насилие. В семинара в спа-комплекс „Островче“ участват 42 човека, сред тях 10 са ученици от седемте общини в Разградска област, 20 учители, а останалите – представители на други институции, които работят по проблема с домашното насилие: съд, прокуратура, социални служби и други. За пръв път в обучение по този проблем се включват и представители на две детски градини – в Разград и Самуил. Основен лектор на обучението е проф. Нели Бояджиева от СУ „Климент Охридски“. Тя обясни, че работната програма, която всички участници в семинара, ще изработят, ще им бъде от практическа полза в училищата или в институциите, в които работят. Целта на обучението е да се научат да различават белезите на дете – жертва на домашно насилие, да се запознаят с клаузите от Закона за домашното насилие, които касаят случаи в училище, както и да се научат за разпознават различните форми на домашно насилие. По думите на проф. Бояджиева всички участници в обучението са хора с висока чувствителност и вътрешна мотивация, затова обучението ще е полезно за всички тях. Част от обучението ще са интерактивни методи, включително арт-терапия – разказа още лекторът. В края на обучението участниците, чрез препоръки и предложения, подготвиха първи вариант на Програма за превенция на домашното насилие в училища и детски градини. Участниците попълниха карта за оценка, в която споделиха своите впечатления от изминалите дни. В резултат на проведеното обучение има две публикации в местни медии. Чрез обучението се повишиха знанията и уменията на деца – ученици и младежи и са запознати с видовете домашно насилие, както и най-често срещаните прояви.

„Живот без насилие!“ – През месец май 2017 г. пътуващ театър „Живот без насилие“ посети седемте общини на област Разград. 316 младежи станаха съучастници на актьорите, които пресъздадоха два сюжета на истински истории на жертви на домашно насилие, публикувани в изданията през 2015г. Доклад „Иновативни походи и добри практики по темата за домашното насилие“. Деца и младежи, както и педагогически специалисти, повишиха своята образователна култура по темата, чрез интерактивни методи (игри, филми и въпроси).

През месец април 2017 г. се проведе **работно посещение в град Плевен** с цел образователните институции, съд, прокуратура, полиция, медицински лица и социални работници да обменят опит и добри практики по темата за включване на младите хора в процеса на превенция на домашното насилие. При провеждане на работната среща бяха обсъдени структура, основни тези и послания в Програма за превенция на домашното насилие в училища и детски градини. Бяха проведени три индивидуални срещи в: Окръжен съд Плевен, ОД на МВР Плевен и областна администрация – Плевен с участие на представители от образователни институции и НПО сектора.

По време на Работната среща в Окръжен съд Плевен беше представена статистика на делата и са дискутирани основни трудности, които срещат съдиите при прилагане на ЗЗДН. Обсъдени са актуални въпроси, свързани с образуване на дела по ЗЗДН, прекратяване, както и приключване със споразумение.

Работната среща "Един шамар или домашно насилие? Как да възпитаваме децата си!" в ОД на МВР Плевен беше открита от комисар Петър Енчев, който

подчерта, че Сдружение "Център на неправителствени организации в Разград", е събрало куража и е сформирало мотивиран екип от експерти за една от най-трудните и тясно специализирани области – превенцията на домашното насилие. "Надявам се, че планираните по проекта мероприятия, посветени на проблемите на полицията и превенцията на престъпността, ще са актуални за служителите на ОДМВР - Плевен."

На работната среща присъстваха административен ръководител на Районна прокуратура – Плевен – прокурор Владимир Николов, районен прокурор Пламен Петков, служители от сектор „Охранителна полиция“ при ОДМВР – Плевен и инспектори от детска педагогическа стая в сектор „Противодействие на криминалната престъпност“ при ОДМВР – Плевен и всички РУ при ОДМВР – Плевен.

Сдружение „Център на НПО в Разград“ участва с представители на съда, прокуратурата, полицията, здравни заведения, образователни институции от Разградска област.

Инициативата е част от превантивната дейност на ОДМВР – Плевен по линия на ограничаване на домашното насилие и борбата с престъпността. Работната среща е част от програмата на дирекцията за оптимално съчетаване на мерки, провеждани съгласувано от отделни държавни институции и структури на гражданското общество.

Партньорството със Сдружение „Център на НПО в Разград“ е важна част от институционалната система на превенцията на домашното насилие. Неправителствените организации осъществяват граждански мониторинг над критичните обществени сфери, които имат отношение към превенцията на престъпността. Сътрудничеството с гражданското сдружение се проявява и чрез реализирането на проекта „Агресия, насилие, тормоз ... в нашето училище“, финансиран от Министерството на правосъдието.

113 представители на училища и НПО от област Плевен участваха в работната среща в Областна администрация Плевен. Срещата премина структурирано, а участниците изразиха одобрения на предложения първи вариант на изготвената програма. Обмяната на опит между институциите е добра възможност, чрез която се обсъжда професионалната работа по конкретни случаи. По време на работната среща се търсиха отговори на въпросите какво е редно да правим и каква е границата на морала и закона! Можем ли да конкретизираме неписаните права на човешкия род. Бе обсъдена структурата, основните тези и послания в Програма за превенция на домашното насилие в училища и детски градини, която в момента екипа на проекта подготвя, за да е в подкрепа на образователните институции.

В област Разград се наблюдава повишаване броя на жертвите на домашно насилие, резултат на увеличаващата се агресия в семействата и обществото. Психолог, юрист и социален консултант провеждат консултации с клиентите. Във Възстановителната програма е **оказана подкрепа на 41 жертви на домашно насилие**, 4 от които са деца.. Заведени са две съдебни дела. В рамките на проекта

активно се работи по оказване на психологическо, социално и юридическо консултиране на жертвите в малките населени места.

Изключително интересен за практиката на Консултативния център по проблемите на домашното насилие е случаят на Галя (името е променено). След като от Отделение по хирургия към МБАЛ „Свети Иван Рилски“, град Разград се получи сигнал е поискана заповед за незабавна защита, но Районен съд Разград отказа. Мобилен екип на Консултативния център посети пострадалата жена в болницата и предостави консултативна подкрепа. Заради усложнено общо състояние жената е транспортирана в изключително тежко състояние в болница в град Русе, където изгуби битката за живота си. По случая е образувано досъдебно производство в Районна прокуратура Разград, за което липсва информация за хода.

51-годишна жена от Разград почина, докато съдът се произнесе дали е жертва на домашно насилие или не. Прокуратурата образува досъдебно производство за **причиняване на смърт по непредпазливост**. Случая огласиха от Центъра на неправителствените организации, към който от години работи Консултативен център по проблемите на домашното насилие. От гражданската структура помолиха да не се оповестява името на жената, за да се запази паметта ѝ, съобразяваме се с това и ще използваме фиктивно име – Галя.

Галя е приета в разградската болница на 16 март с гангрена на дясното бедро, счупване на таза, лявото рамо и други наранявания, които според медицинските лица **сочат за физическо насилие**. Старшата сестра на Хирургично отделение уведомява полицията и Центъра на НПО, с който лечебното заведение има договор за работа по Закона за домашното насилие. **Жената е посетена от психолог и адвокат.**

В Районен съд-Разград е **внесена молба за завеждане на гражданско дело по Закона за защита от домашното насилие**. Първото заседание е насрочено за **19 април 2017г.**, междувременно са внесени **две искания за незабавна защита, и двете са отхвърлени** от съдия Константин Косев с мотива, че **няма доказателства за издаване на заповед за незабавна защита**. Днес, след като получи смъртния акт, **магистратът прекрати делото**, според него процесът се явява безпредметен, тъй като няма в полза на кого да се приложат мерките за закрила. От Консултативния център по проблемите на домашното насилие обаче обмислят дали да не обжалват това решение пред Окръжен съд-Разград, тъй като считат, че част от мерките са и срещу насилника, който прочие не се яви днес в съдебната зала, не бил открит от призовкаря.

Галя е лежала една седмица в разградската болница, след което е **преместена в лечебно заведение в Русе, починала е там на 31 март 2017г.** От разговорите ѝ с адвоката и психолога става ясно, че те е **системно тормозена от съпруга си**, с когото имат 4 вече пълнолетни деца, в продължение на повече от 20 години, той **ставал агресивен след употреба на алкохол**. Един от последните побои е бил с кофа по краката, от 3 години жената е била лежачо болна.

По случая е образувано **досъдебно производство за причиняване на смърт по непредпазливост** – съобщи районният прокурор Любомир Георгиев.

Разследването, което по закон продължава 2 месеца, е срещу неизвестен извършител. Съществува вероятност между насилието и смъртта да не бъде установена връзка, аутопсия е установила, че жената е починала от множествена склероза и гангрена.

През 2017 година в Специализирана програма за работа с извършители са включени 22 (двадесет и двама) извършители на домашно насилие (21 мъже и една жена). Пет от извършителите са участници в програмата от предходен проект, а 17 от тях са новорегистрирани. Сдружение „Център на НПО в Разград“ има установени добри работни отношения със съд и полиция във всички общини. При случай на домашно насилие съдът задължава лицата са посещават специализирани програми. Препис от съдебното решение се изпраща до организацията в част от случаите. По този начин при неспазване на постановеното съдебно решение екипът на Консултативния център предприема няколко последователни действия: 1. Минават минимум 30-40 дни от получаване на информация от съда; 2. Сезира Районна прокуратура при неявяване, за да се предприемат нужните действия. При работа с извършители на домашно насилие се провеждат консултации с психолог, юрист (при необходимост) и социален консултант. След всяка проведена консултация се изготвя протокол от експерт. Всеки клиент има досие (график, анкетен лист, протокол от консултация и друго, според случая).

Центърът на НПО в Разград предложи на Областния управител Гюнай Хюсмен, Областният съвет за превенция на домашното насилие в област Разград да бъде предложен като добра практика в Доклад за предприетите мерки по прилагането на Плана за действие за изпълнение на Заключителните препоръки към Република България, отправени от Комитета на ООН, за премахване на дискриминацията по отношение на жените (CEDAW). В приетия с решение на Министерския съвет на Република България от 7.11.2017 г. документ е подчертана основната заслуга на СНЦ „Център на НПО в Разград“ за сформирание на Съвета.

СТАНОВИЩЕ ОТНОСНО
ГОДИШЕН ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТТА НА
ОБЛАСТЕН СЪВЕТ ПО ПРЕВЕНЦИЯ НА ДОМАШНОТО НАСИЛИЕ
В ОБЛАСТ РАЗГРАД ЗА 2017 г.

Резюме:

Областният съвет за превенция на домашното насилие в област Разград има няколко предимства: съществува засилено сътрудничество между институциите; направени са сериозни инвестиции в социален капитал; увеличен е административният капацитет; улеснени са процедурите на взаимодействие и координация.

През 2017 г. беше обсъдена на заседание на Областният съвет Програма за превенция на домашното насилие в учебните заведения, одобрена със заповед на областния управител на Разград. Съществува работещ механизъм за участие на всички институции за разрешаване на всяка ситуация с домашно насилие, което отчитаме за важен елемент.

Важно е да се отбележи ключовата роля на полицейските служители, съдиите, прокурорите и социалните работници, като основен гарант за ефективно приложение на ЗЗДН. Продължава да бъде на дневен ред засилване ролята на образователните специалисти, здравните власти и представителите на юридическата гилдия. Специалистите от тези професионални групи продължават да бъдат неизползван ресурс в процеса на превенция на домашното насилие.

Специална благодарност можем да отправим към професионалистите, които са ангажирани активно с участие в процеса на превенция на домашното насилие.

Можем да отчетем за успех подготовка на анализ, който представя тенденциите в работата на институциите, техните нагласи и възприятия относно прилагането на ЗЗДН през последните три години. Необходима е по-силна взаимопомощ, откритост и сътрудничество на компетентните органи в тази област.

Нашите юристи, психолози, социални работници, сътрудници и доброволци са най-ценния капитал срещу домашното насилие.

Специално признание за неуморната работа заслужават съдиите, прокурорите, полицейските служители, социалните работници. Отличаваме специално приноса на образователните институции, юридическите среди и адвокатурата. Необходимо е да отбележим професионализма на медицинските специалисти – лекари, медицински сестри, болнични заведения и центрове. Верни партньори в процеса са журналистите и средствата за масова информация.

Високо признание и благодарност заслужава екипът от професионалисти на Консултативния център по проблемите на домашното насилие в Разград, който прилага богата палитра от услуги за жертви и извършители на домашно насилие. Сериозен е приносът на Центъра за координиране на действията на компетентните институции и при организиране на обучението.

Ние оценяваме необходимостта от периодични обучения за професионалисти, целенасочена подкрепа за жертвите на домашно насилие; засилен контрол при спазване на съдебните решения за извършители на домашно насилие, изграждане на Кризисен център и широка образователна просвета.

Приносът на Областния съвет е отбелязан в Доклад за предприетите мерки по прилагането на [Плана за действие за изпълнение на Заключителните препоръки към Република България, отправени от Комитета на ООН, за премахване на дискриминацията по отношение на жените \(CEDAW\)](#).¹

Допълнение Център на НПО в Разград: Промяната в средите на социалните служби се случва бавно и неуверено, като не се забелязват отчетливи резултати, въпреки институционалната подкрепа, проведени обучения и предоставени материали.

II. Обобщена информация от работата на отговорните институции и на неправителствения сектор по прилагането на ЗЗДН през последните три години 2015 – 2017 г.:

1. Обобщена информация за ОДМВР Разград за последните три години: 2015 – 2017 г., за работата по случаи на домашно насилие и прилагане на Закона за защита от домашно насилие:

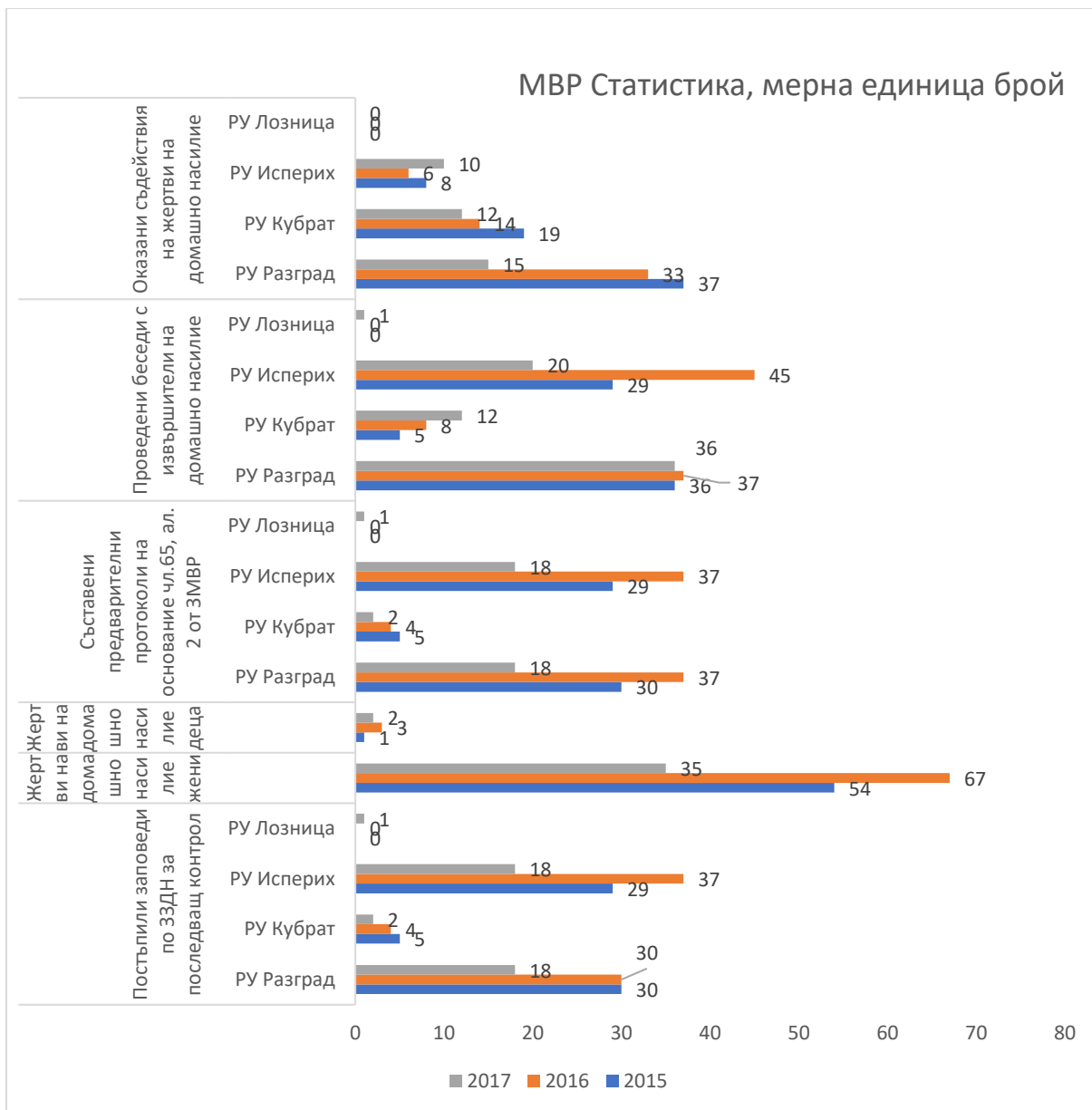
	Показатели	2015 г.	2016 г.	2017 г.
1.	Постъпили заповеди по ЗЗДН за последващ контрол	64 бр.	71 бр.	39 бр.
2.	Жертви на домашно насилие – (във връзка с точка 1)	54 жени 1 дете	67 жени 3 деца	35 жени 2 деца
3.	Съставени предупредителни протоколи, на основание чл. 65, ал. 2 от ЗМВР.	64 бр.	78 бр.	39 бр.
4.	Проведени беседи с извършители на домашно насилие	70 бр.	90 бр.	69 бр.
5.	Оказани съдействия на жертви на домашно	64 бр.	53 бр.	37 бр.

¹<https://www.mlsp.government.bg/index.php?section=POLICIESI&I=409>

6.	Регистрирани сигнали за домашно насилие	45 бр.	49 бр.	87 бр.
7.	Отработени преписки	32 бр.	32 бр.	28 бр.
8.	Образувани досъдебни производства по чл. 296 на НК.	8 бр.	12 бр.	24 бр.

Допълнение Център на НПО в Разград: Анализът на данните показва интересни тенденции, които е необходимо да бъдат изследвани:

- Най-много издадени заповеди за съдебна защита по ЗЗДН има през 2016 г., като през следващата 2017г. намалението е със 50%.
- Може да се направи извод, че за 2017 г. с около 55% е намалял броят на издадените заповеди по ЗЗДН спрямо 2016 г. и с около 61% спрямо 2015 г. (По отношение на точка 1);
- Запазва се тенденцията жертви на домашно насилие да бъдат предимно жени (По отношение на т. 2).
- По отношение на брой регистрирани сигнали през 2017 г. се наблюдава тенденция на увеличаване на сигналите с около 56% спрямо 2016 г. и с 52% спрямо 2015 г. Тенденцията е обратно пропорционална на брой на постъпилите заповеди за последващ контрол по т.1.
- Наблюдава се възходяща тенденция по отношение на образуваните досъдебни производства - през 2017 г. техният брой е два пъти по-голям спрямо 2016 г. и три пъти – спрямо 2015 г.
- Интересно е да се проследят процесите по приложение в ЗЗДН в 4 РУ към ОДМВР Разград, които са в гр. Разград, гр. Лозница, гр. Кубрат и гр. Исперих. Съпоставяне на данни и резултати в 4 районни управления би дало допълнителни нюанси в обобщената информация за полицейската дейност на областно ниво.

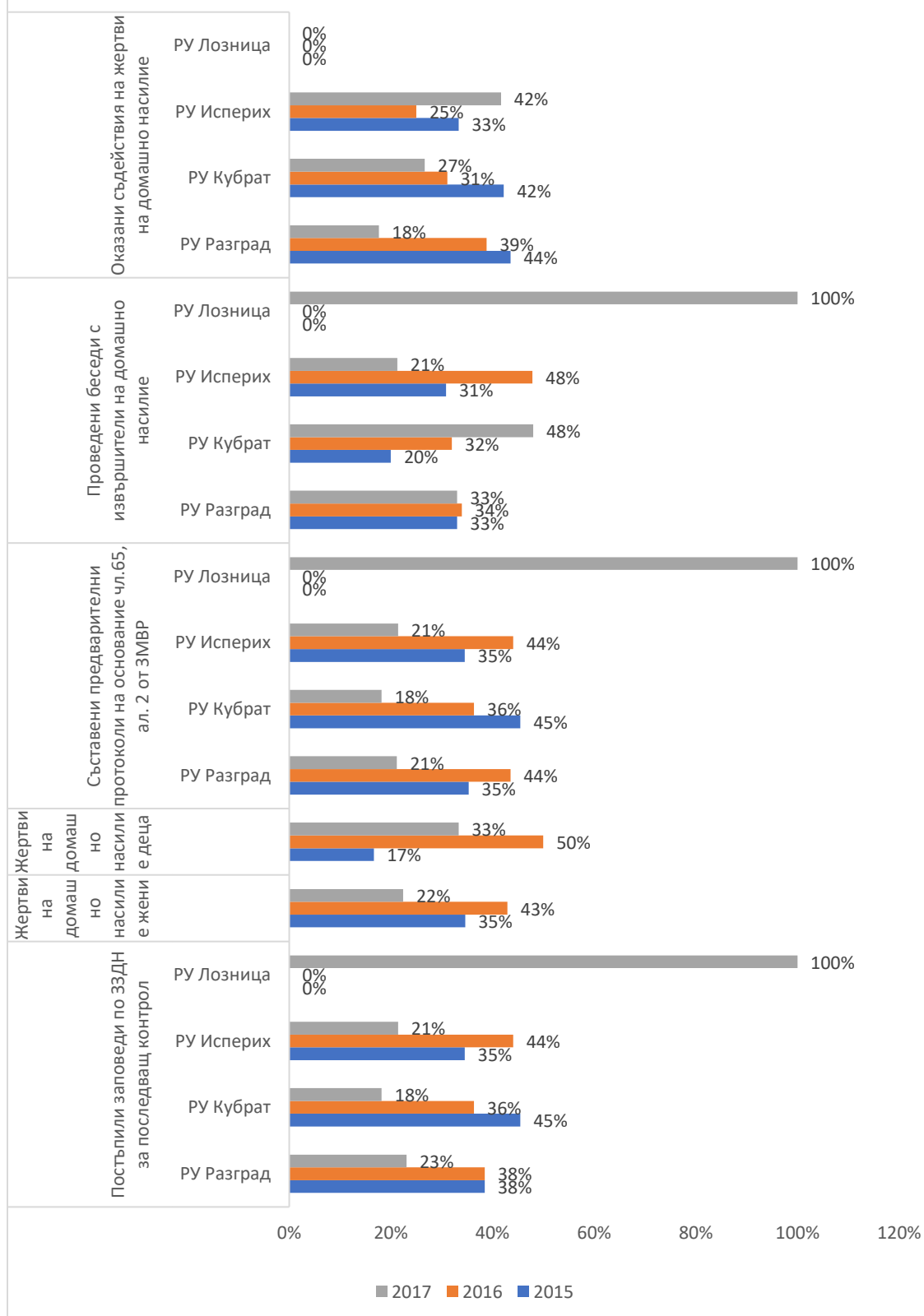

ОД на МВР Разград предостави подробна информация по 6 показателя за 4 РУМВР за период от последните три години (2015-2017). При анализ на данните се открояват интересни тенденции:

- Най-много случаи по всички 6 показателя има през втората 2016г.
- РУМВР гр. Лозница декларира 0 случаи или само 1 по 3 от показателите (само за 2015г.);
- РУМВР гр. Исперих изпреварва най-голямото РУМВР в областния град Разград в половината от всички показатели, като се изравняват по два критерия;

- По първия показател „Оказано съдействие на жертви на домашно насилие“ РУМВР гр. Разград има най-много случаи през анализирания период, като се наблюдава тенденция към повишение. Повече от два пъти е увеличението за трите години в това РУМВР. Тенденция на повишение се наблюдава и в РУМВР гр. Кубрат, където случаите са два пъти по-малко от гр. Разград и същевременно около два пъти повече от РУМВР гр. Исперих. Полицейското управление в гр. Лозница не отчита нито един случай по този показател.
- Анализът на втория показател за проведени беседи с извършители на домашно насилие също дава ценна информация за динамика в полицейската дейност. Най-много случаи отчитат в гр. Исперих (през 2016г.), когато случаите в гр. Разград са с 20% по-малко. В гр. Разград се наблюдава устойчивост по този показател. Полицейското управление в гр. Кубрат отчита плавно намаление, като за тригодишен период е общо 60%. В гр. Лозница отчитат само един случай за периода.
- Съставените предварителни протоколи по чл.65 от ЗМВР отново показват конкурентна среда между двете най-активни полицейски управления по приложение на ЗЗДН. РУМВР в гр. Разград и гр. Исперих показват еднакви резултати за анализирания период. Същевременно полицейското управление в гр. Кубрат отчита шест пъти по-малко случаи по този показател. РУМВР гр. Лозница декларира само един протокол през 2015г.
- Регистрираните деца жертви на домашно насилие са единици за тригодишен период общо в четирите полицейски управления на област Разград (липсва информация за отделни РУМВР). Заслужава да се изследва и анализира базата данни с информация на социалните служби, които декларират предимно жертви на домашно насилие, регистрирани в сътрудничество с полицейските органи в Лудогорието.
- Наблюдава се почти двойно увеличение на регистрираните жени жертви само за една година на територията на ОДМВР гр. Разград (2015-2016). Същевременно през третата година има спад с 20% на жертвите от нежния пол, липсва информация по този показател за отделни РУМВР.
- Полицейската статистика в Лудогорието не показва мъже жертви на домашно насилие, независимо от обявените данни от дейността на три районни съдилища в същия съдебен район (по данни на ОС Разград).
- През последната от трите години (2017г.) в полицейските управления в гр. Разград и гр. Исперих са постъпили равен брой заповеди (30), като се наблюдава нарастване с около две пети за тригодишен период и в двата района. Ситуацията с РУМВР гр.Кубрат показва, че в района са постъпили между 9 пъти по-малко (2015г.) и 6 пъти по-малко (2017г.) съдебни заповеди, сравнено с района на гр. Разград и гр. Исперих. Наблюдава се възходяща тенденция на съдебните заповеди в гр. Кубрат, постъпили за съдебен контрол, като увеличението е повече от два пъти за периода. В полицейското управление на гр. Лозница има само една постъпила съдебна заповед (2015г.).

МВР Статистика, мерна единица процент

2. Обобщена информация за прокуратурите от Разградски съдебен регион за последните три години (2015 – 2017), за работата по случаи на домашно насилие и прилагане на Закона за защита от домашно насилие:

Държавното обвинение осъществява контрол при спазване на съдебните решения. За тригодишния период са образувани общо 49 досъдебни производства/ДП в трите районни прокуратури на област Разград. Една трета от всички ДП (32%) са през 2017г. в РП Разград. Прокуратурата в областния град е работила по половината ДП от всички за наблюдавания период. През третата година (2017г.) бележи повишение и РП Исперих, където са образувани една пета от всички ДП (22%). Повече от две пети (43%) са производствата по чл.296 от ЗЗДН в Исперихската прокуратура. В сравнителен план само три са производствата с РП Кубрат (6%).

2.1. Районна прокуратура – гр. Разград.

Допълнение Център на НПО в Разград:

	Показатели	2015 г.	2016 г.	2017 г.
1.	Общ брой наблюдавани ДП за престъпления по чл. 296 от НК	4	5	16
2.	Приключили ДП	4	5	12
3	Внесени ДП с обвинителен акт в РС-гр.Разград	2		3
4	Внесени ДП по реда на чл.78а от НК	1	3	1
5	Прекратени ДП	1	2	6
6	Спрени ДП	0	0	2
7	Наказания "Глоба"	2	3	1
8	Наказания „Лишаване от свобода условно“	1	0	0
9	Наказания "Пробация"	0	0	3

Може да се направи извод за засилена активност при подаване на сигнали и жалби за неизпълнение на съдебни решения по чл.296 от НК и подобрена работа

на прокуратурата. Наблюдава се четири пъти увеличение на общия брой наблюдавани досъдебни производства за анализирания период. Три пъти е увеличението при приключилите досъдебни производства за същия период, което е белег процесуална бързина. Същевременно внесените обвинителни актове в съда са устойчива величина – половината (50%) от производствата през първата година (2015г.) и една пета (20%) за третата година, като няма внесени през 2016г. Прекратените производства нарастват прогресивно - от една четвърт (25%) през 2015г. се увеличават на две пети (40%) през 2017г. Има две спрени досъдебни производства през третата година. Глоба е най-често налаганото наказание на нарушителите – една четвърт (25%) от общия брой. Има само едно наказание „лишаване от свобода“, но започва прилагане на пробацията, като ефективна мярка за превъзпитание на извършителите на домашно насилие.

2.2. Районна прокуратура – гр. Исперих

Таблица 2: Обобщена информация за РП Исперих за последните три години: 2015– 2017 г., за работата по случаи на домашно насилие и прилагане на ЗЗДН:

	Показатели	2015 г.	2016 г.	2017 г.
1.	Брой регистрирани сигнали за домашно насилие	9	27	13
2.	Брой обработени преписки	0	27	13
3.	Брой образувани и наблюдавани досъдебни производства (приключени и неприключени)	3	7	11
4.	Брой образувани и разгледани съдебни дела	3	7	10
5.	Брой прекратени съдебни дела	0	0	0
6.	Брой решени по същество съдебни дела	3	7	10
7.	Брой влезли в сила съдебни актове	3	4	10
8.	Брой жертви на домашно насилие - жени	11	26	24
9.	Брой жертви на домашно насилие - мъже	2	8	5

10.	Брой жертви на домашно насилие - деца	0	1	9
-----	---------------------------------------	---	---	---

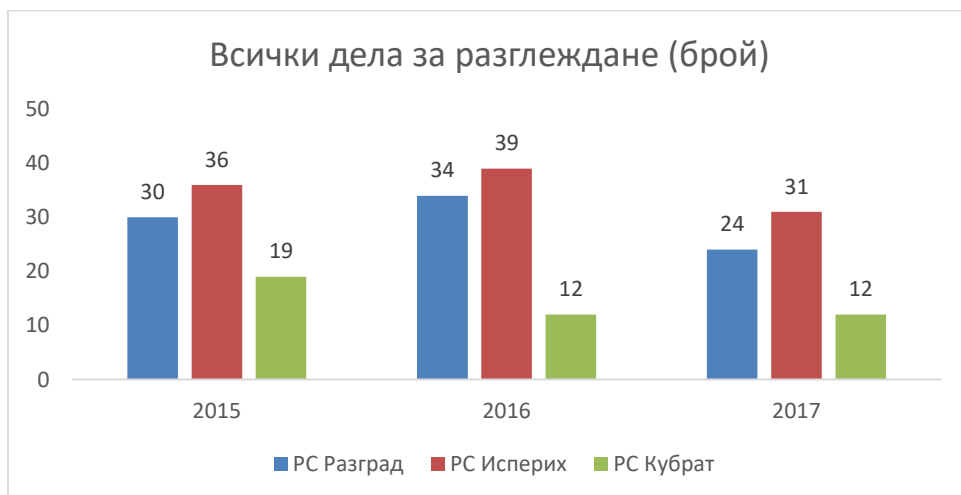
Има висока ефективност на прокурорската работа по приложение на ЗЗДН, като в над четири пети (85%) от внесените прокурорски актове в съда има влезли съдебни актове. Регистрирани са 49 сигнала за домашно насилие за наблюдавания период и за четири пети (80%) от тях да образувани преписки. Досъдебните производства представляват 40% от всички сигнали, колкото са и образуваните и разгледани съдебни дела. Три пъти е увеличен броят на образуваните досъдебни производства и на разгледаните съдебни дела за три години. Решените по същество съдебни дела съответстват на образуваните производства и съдебните дела по тях (40%), но влезлите в сила съдебни актове е по-малък (35%). Жените са най-голямата група (70%), подложена на семеен тормоз. Една пета от всички са мъжете (20%) и само една десета от жертвите са деца (10%).

2.3. Районна прокуратура – гр. Кубрат

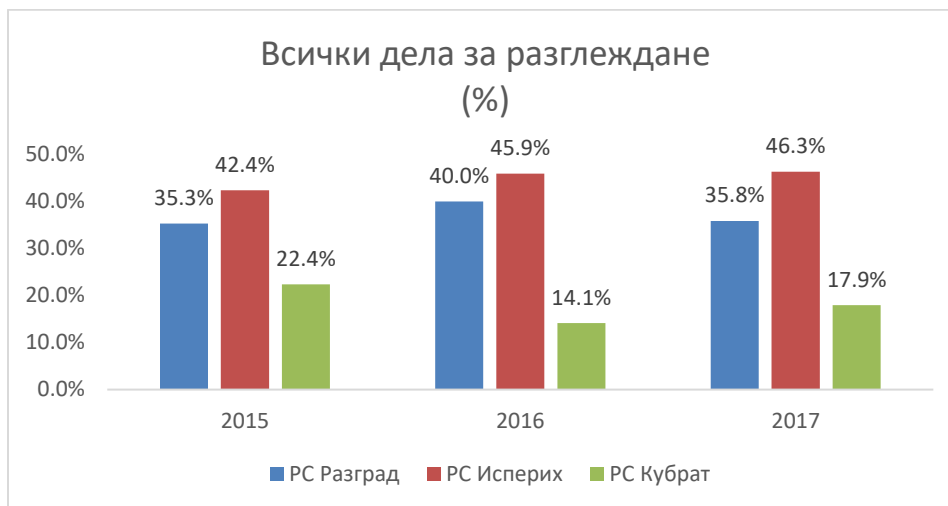
Информацията за приложение на ЗЗДН в района на РП Кубрат е по-кратка, ако се съпостави с дейността на прокуратурите в Разград и Исперих. Важно е да се отбележи, че през последните години има само двама прокурори, като през последната 2017г. само един държавен обвинител работи.

3. Обобщена информация за съдилищата от Разградски съдебен регион за последните три години (2015 – 2017), за работата по случаи на домашно насилие и прилагане на Закона за защита от домашно насилие.

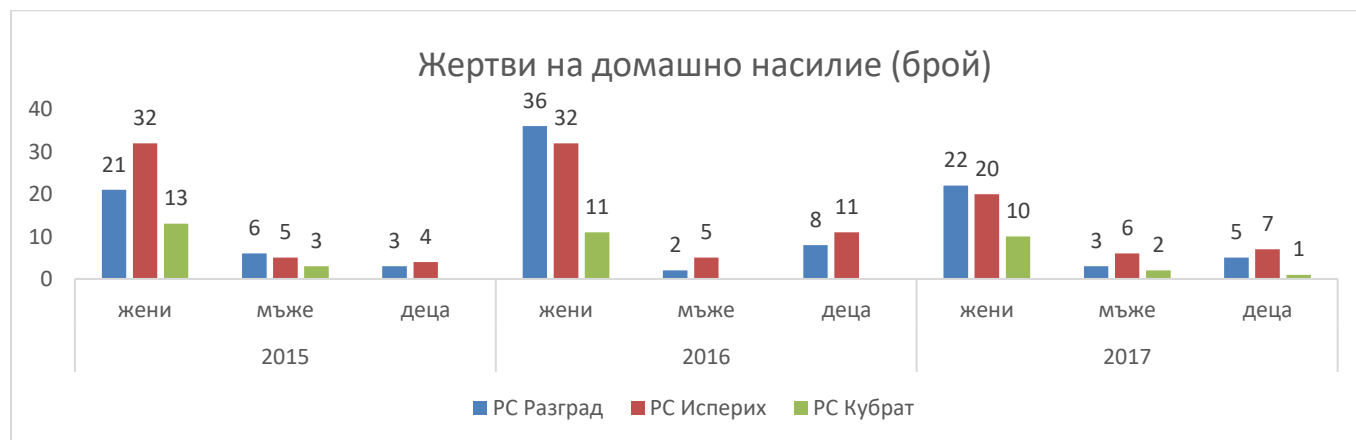
Коментар на Център на НПО в Разград: Интересна информация се съдържа в статистическата справка относно две основни групи – постъпили и свършени дела, като са представени и детайли относно пол на жертвите (жена, мъж, дете). Интерес представлява да се проследят влезлите в сила съдебни дела по ЗЗДН, колко са издадените заповеди с наложени мерки и брой на съдебните мерки за защита.

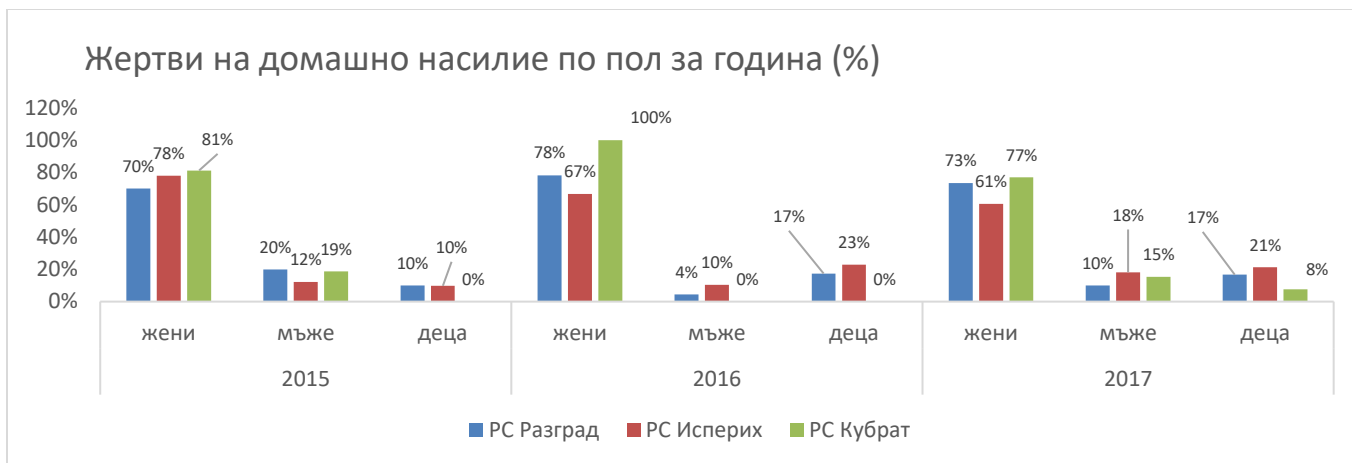
Най-много съдебни дела има РС Исперих –36 (42.4%) през 2015г., 39 (45.9%) през 2016г. и 31 (46.3%) през 2017г. РС Исперих е последван от РС Разград с 30 дела (35.3%) през 2015г., 34 дела (40.0%) през 2016г. и 24 дела (35.8%) през 2017г. На последно място е РС Кубрат с 19 дела (22.4%) през 2015г., 12 дела (14.1%) през 2016г. и 12 дела (17.9%) през 2017г.

Общият брой на съдебните дела е 237, като се наблюдава тенденция на тяхното намаляване между 2015 (85) и 2017г. (67). РС Исперих запазва челна позиция, като разглежда средно две пети от всички дела в трите съдилища. На следващо място е РС Разград, където са разпределени над една трета от съдебните производства. Около една седма от делата са разгледани в съда в град Кубрат.

За последните три години (2015-2017) общия брой на жертвите на домашно насилие е 268, като се разпределят по пол: 74% (197) жени, 12% (32) мъже, 15% (39) деца. Може да се отбележи, че жените и децата са най-голям относителен дял през 2016г., а мъжете – през 2015г. Жените са най-много през 2016г. – 75% (79), съответно са най-малко през 2017г. –68% (52).

Най голям е броят на жените жертви:

- **66** през 2015г. (21 (70% от жертвите за 2015г.) в PC Разград, 32 (78% от жертвите за 2015г.) в PC Исперих, 13 (81% от жертвите за 2015г.) в PC Кубрат),
- **79** през 2016г. (36 (78% от жертвите за 2016г.) в PC Разград, 32(67% от жертвите за 2016г.) в PC Исперих, 11 (100% от жертвите за 2016г.) в PC Кубрат);
- **52** през 2017г. (22 (73% от жертвите за 2017г.) в PC Разград, 20(61% от жертвите за 2017г.) в PC Исперих, 10 (77% от жертвите за 2017г.) в PC Кубрат).

Мъжете жертви са:

- **14** през 2015г.(6 (20% от жертвите през 2015г. в PC Разград), 5 (12% от жертвите през 2015г. в PC Исперих), 3 (19% от жертвите през 2015г. в PC Кубрат);
- **7** през 2016г. (2 (4% от жертвите през 2016г в PC Разград), 5 (10% от жертвите за 2016г. в PC Исперих);
- **11** през 2017г. (3 (10% от жертвите през 2017г.в PC Разград), 6 (18% от жертвите през 2017г. в PC Исперих), 2 (15% от жертвите през 2017г. в PC Кубрат).

Децата жертви са най-малката група:

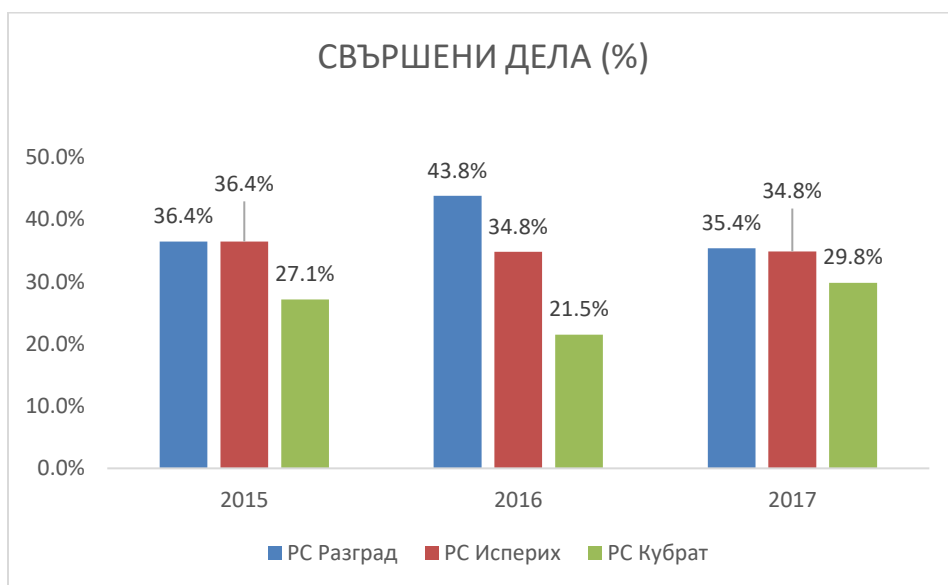
- **7** през 2015г. (3 (10% от жертвите през 2015г. в PC Разград) и 4 (10% от жертвите през 2015г.в PC Исперих),
- **19** през 2016г.(8(17% от жертвите през 2016г. в PC Разград) и 11 (23% от жертвите през 2016г. в PC Исперих) и
- **13** през 2017г. (5(17% от жертвите през 2017г. в PC Разград), 7(21% от жертвите през 2017г. в PC Исперих), 1 (8% от жертвите през 2017г. в PC Кубрат).

Две от основните институции, ангажирани с приложение на ЗЗДН и защита на жертвите на домашно насилие в Лудогорието, декларират брой и вид на пострадалите за последните три години.

Прави впечатление, че общият брой на жертвите според съдебната статистика в област Разград, е по-голям от общия брой на жертвите, докладвани от полицията. Докато съдът отчита жертви мъже на домашно насилие, полицията не показва такива. Може да се приеме, че липсват оплаквания на мъже в полицията, а в съдилищата в Лудогорието има разгледани дела, в които участват мъже жертви на семеен тормоз.

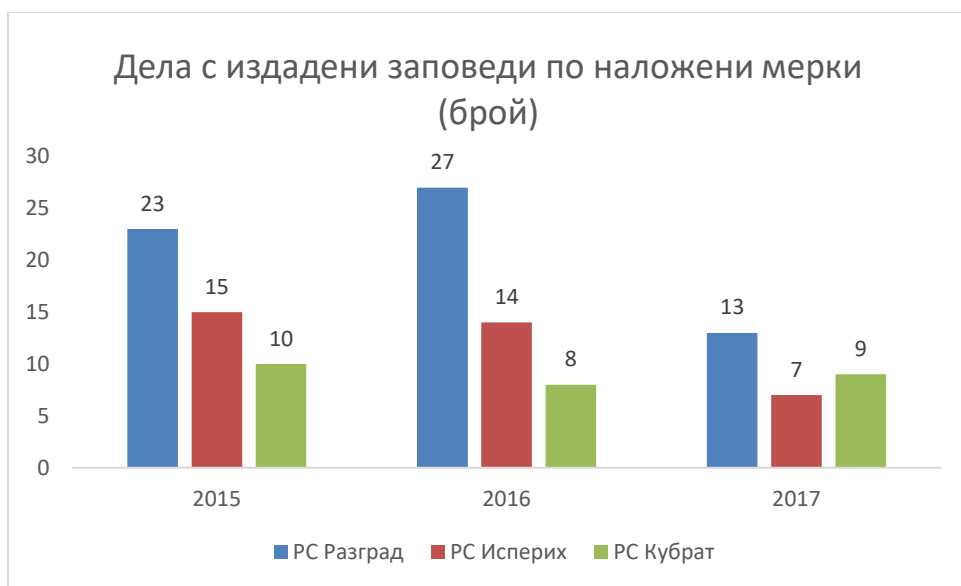
Обект на анализ са няколко ключови показатели в съдебния процес – постъпили, свършени, прекратени, влезли в сила, останали несвършени. Най-много съдебни дела за трите наблюдавани години са приключени в РС Исперих, но същевременно там е най-висок процентът на прекратените дела, които са две трети от общия брой. Около една четвърт са прекратени в РС Разград и под една седма – в РС Кубрат. В РС Исперих са прекратени 13 съдебни дела на основа одобрена спогодба по ГПК.

РС Разград: 80 съдебни дела, от които 19 прекратени (23%). По години: 28 общо, от които 6 прекратени (2015г.); 30 общо, от които 6 прекратени (2016г.); 22 общо, от които 7 прекратени (2017г.);

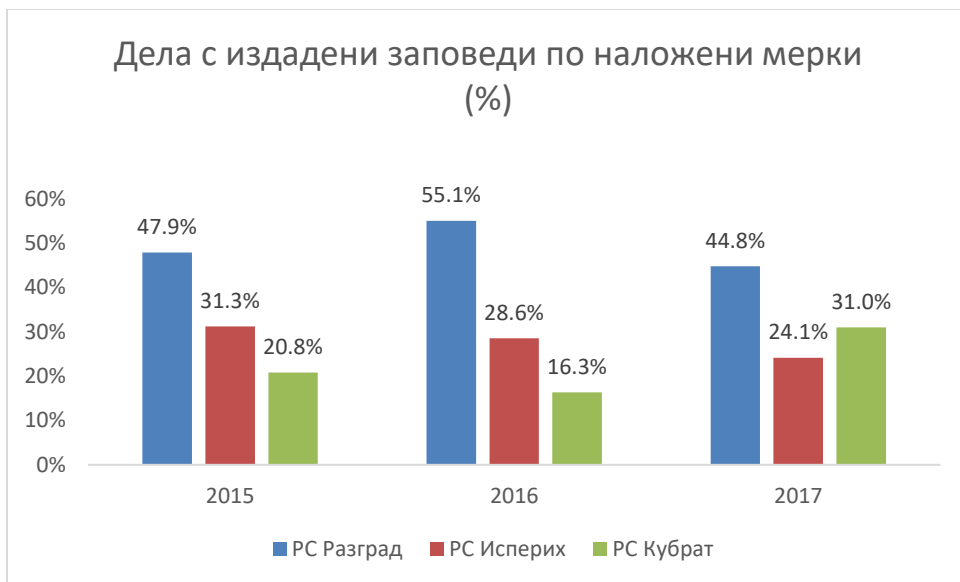
РС Исперих: 86 съдебни дела, от които 57 прекратени (66%). По години: 34 общо, от които 19 прекратени (2015г.). 27 общо, от които 20 прекратени (2016г.). 25 общо, от които 18 прекратени (2017г.);

РС Кубрат: 52 съдебни дела, от които 8 прекратени (15%). По години: 18 общо, от които 4 прекратени (2015г.); 12 общо, от които 4 прекратени (2016г.); 22 общо (2017г.);

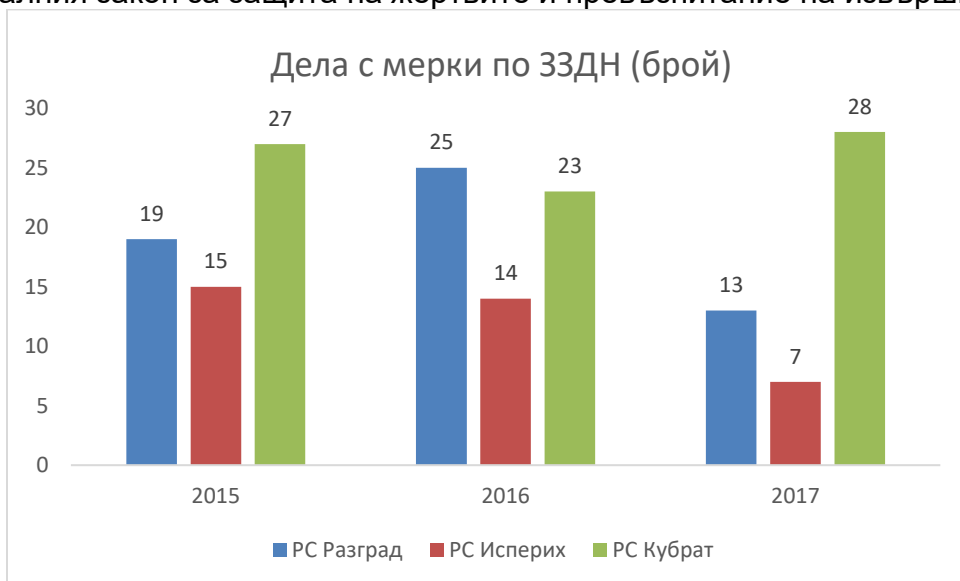

Най-голям брой съдебни дела с издадени заповеди по наложени мерки:

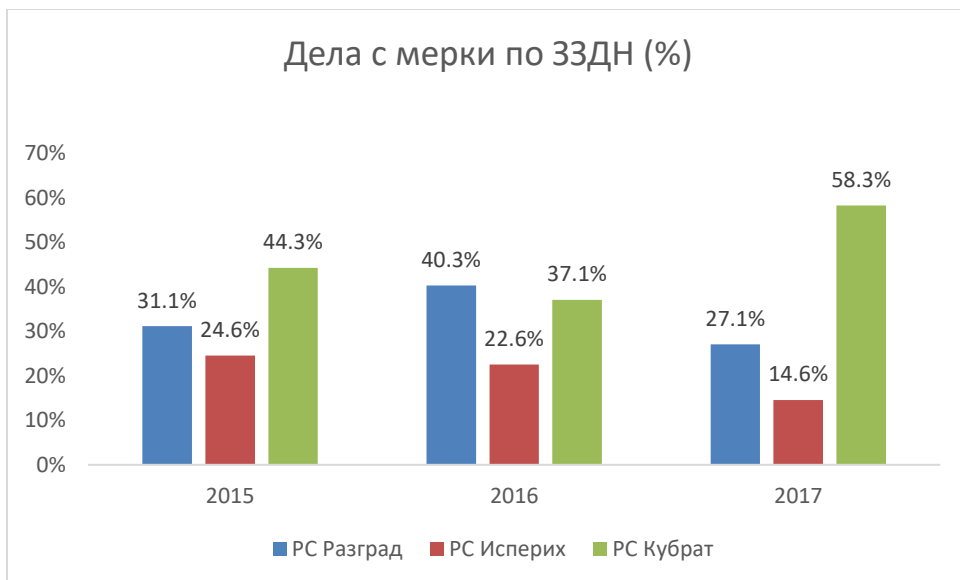
- **49 през 2016г.**, от които повече от половината са в областния център, над една четвърт са разгледани в град Исперих и около една седма – в гр. Кубрат: (27 (55.1%) в РС Разград, 14 (28.6%) в РС Исперих и 8 (16.3%) в РС Кубрат);
- 48 през 2015г. (23 (47.9%) в РС Разград, 15 (31.3%) в РС Исперих и 10 (20.8%) в РС Кубрат);
- 29 през 2017г. (13 (44.8%) в РС Разград, 7 (24.1%) в РС Исперих и 9 (31.0%) в РС Кубрат).

PC Разград е свършил най-много съдебни дела с издадени заповеди по наложени мерки по ЗЗДН, което е белег за използване възможностите на специалния закон за защита на жертвите и превъзпитание на извършителите.

PC Кубрат има най-голям брой дела с мерки по ЗЗДН през 2017г. (28 (58.3%) и през 2015г.(27 (44.3%). Заслужава да се изследва как при най-малък брой съдебни дела (съпоставено с другите два PC), са наложени най-много мерки по ЗЗДН.

Най-голям брой дела с мерки по ЗЗДН е:

- **62 през 2016г.** (25 (40.3%) в РС Разград, 14 (22.6%) в РС Исперих и 23 (37.1%) в РС Кубрат);
- 61 през 2015г. (19 (31.1%) в РС Разград, 15 (24.6%) в РС Исперих и 27 (44.3%) в РС Кубрат);
- 48 през 2017г. (13 (27.1%) в РС Разград, 7 (14.6%) в РС Исперих и 28 (58.3%) в РС Кубрат).

3.1. Информация за образуваните дела по ЗЗДН в Районен съд Разград за 2017 г.

Допълнение на Център на НПО в Разград: В РС Разград са постъпили за разглеждане общо 88 съдебни дела за последните три години, от които най-много 34 дела през 2016г. Разгледани са и са влезли в сила общо 80 съдебни дела. Издадени са 63 заповеди по наложени 57 мерки по ЗЗДН. Жертвите на домашно насилие (116) се разпределят съответно: 79 жени (68%), 11 мъже (9%), 16 деца (13%). Групата на жените е най-голяма, като мъжете са 8 пъти по-малко.

3.2. Информация за образуваните дела по ЗЗДМ в Районен съд Исперих за 2017 г.

Допълнение на Център на НПО в Разград: Районен съд Исперих продължава да бъде най-активната съдебна институция, която активно прилага ЗЗДН и разглежда най-голям брой съдебни дела. През 2017г. са постъпили 31 съдебни дела, от които са свършени 30. Влезли в сила са 25 съдебни дела, като са издадени 7 заповеди с постановени 7 мерки по ЗЗДН. Жертвите на домашно насилие през 2017г. се разпределят: 20 жени, 6 мъже, 7 деца.

В РС Исперих са постъпили за разглеждане общо 106 съдебни дела за последните три години, от които най-много, 34 дела през 2016 г. Разгледани са общо 98 съдебни дела, като са влезли в сила общо 86. Издадени са 26 заповеди по

наложени 26 мерки по ЗЗДН. Жертвите на домашно насилие (122) се разпределят съответно: 84 жени, 16 мъже, 22 деца. Жените са най-голямата група (68%), като децата са 4 пъти (18%) по-малко от тях. Най-малобройна е групата на мъжете, които са едва 13%

3.3. Информация за образуваните дела по ЗЗДМ в Районен съд Кубрат за 2017 г.

Допълнение на Център на НПО в Разград: Запазва се устойчива тенденция към намаление на съдебни дела по ЗЗДН. През 2017г. са постъпили 12 съдебни дела, от които са свършени 11. Влезли в сила са 11 съдебни дела, като са издадени 9 заповеди с постановени 28 мерки по ЗЗДН. Жертвите на домашно насилие през 2017г. се разпределят: 10 жени, 2 мъже, 1 деца.

В РС Кубрат са постъпили за разглеждане общо 43 съдебни дела за последните три години, от които най-много 19 дела през 2015г. Разгледани са общо 41 съдебни дела, като са влезли в сила общо 41. Издадени са 25 заповеди по наложени 78 мерки по ЗЗДН. Жертвите на домашно насилие (40) се разпределят съответно: 34 жени (85%), 5 мъже (12%), 1 дете (3%). Прави впечатление малкия брой на мъже и деца, което може да означава недостатъчна работа по ЗЗДН и липса на подкрепящи жертвите структури. Съпоставено броя на жертвите към броя на съдебните дела по ЗЗДН, може да се установи че съществува съответствие средно по една жертва в едно съдебно дело. Центърът за обществена подкрепа в гр. Кубрат не е регистрирал нито един случай на домашно насилие за последните три години.

4. Информация за работата на дирекциите „Социално подпомагане” по случаи на домашно насилие през 2017 г.

Допълнение на Център на НПО в Разград: Общо 64 жертви са идентифицирани в 4 ДСП в област Разград за тригодишен период. Резултатът е повече от скромнен и незначителен за капацитета на социалната система в Лудогорието. *Информацията навежда на извод за недостатъчна работа по превенция на домашното насилие от страна на социалните служби, въпреки заявените сериозни намерения, предоставените редица обучения, учебни посещения, информационни материали, проведени срещи, участие в Местен механизъм за приложение на ЗЗДН (от 2011г.).*

Предположението се подсилва и от наличие на 4 Центъра за обществена подкрепа/ЦОП в 4 големи общински центъра, които по методика трябва да работят и със случаи на домашно насилие (Разград, Кубрат, Исперих и Самуил). Но същевременно се оказва, че в два от общинските центрове (Кубрат и Самуил) липсва дори един сигнал за домашно насилие за три години. Социалните услуги за възрастни функционират на регистрационен режим и подлежат на периодичен контрол от АСП и на методическа подкрепа от РДСП, която се намира в областния град.

Неизползван до момента ресурс с голям потенциал са местните власти. Социалните услуги се разкриват по решение на общинските съвети и заповед на изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане.

Активното участие на органите на местното самоуправление е гаранция за устойчивост на инициативи в полето на превенция на домашно насилие. Центровете за обществена подкрепа са делегирана от държавата дейност на общините, затова е важно да се използват ефективно предоставените възможности за подкрепа на уязвими групи, вкл. жертви и извършители на домашно насилие. Методиката за предоставяне на социалната услуга ЦОП включва дейности за превенция на домашното насилие, което остава предизвикателство за половината центрове в Лудогорието.

Прави впечатление, че когато се предприема като мярка за закрила настаняване на деца придружени от майка в социална услуга Кризисен център, същите напускат услугата в рамките на няколко дни или седмица и се връщат в дома си, като в повечето случаи възстановяват взаимоотношения с насилника, не желаят да ползват последващи консултации в социална услуга ЦОП или ЦСРИ.

Допълнение на Център на НПО в Разград: Изведеният извод не се базира на конкретна информация за брой случаи, брой жертви, населено място, година. Липсва статистика с коментар/анализ за дейността по приложение на ЗЗДН в дейността на всяка ДСП (по модела на Окръжен съд Разград); Предоставената информация преразказва отчета на РДСП за 2016 г. в съкратен вариант, като липсват важни елементи от процеса на превенция на домашното насилие; Част от информацията на РДСП не е актуална и не е пълна; Информацията на РДСП за кризисния център не отговаря на истината и не е вярна.

III. Информация за реализирани дейности по изпълнението на План за дейността на ОСПДН през 2017г. и приемане на план за 2018 г.

4.3 Проследяване и наблюдение на извършители на домашно насилие с наложени мерки по чл. 5, ал. 1, т. 5 от ЗЗДН.

4.3 Проследяване и наблюдение на извършители на домашно насилие с наложени мерки по чл. 5, ал. 1, т. 5 от ЗЗДН. - През 2017 година в Специализирана програма за работа с извършители са включени 22 (двадесет и двама) извършители на домашно насилие (21 мъже и една жена). Пет от извършителите са участници в програмата от предходен проект, а 17 от тях са новорегистрирани. Сдружение „Център на НПО в Разград“ има установени добри работни отношения със съд и полиция във всички общини. При случай на домашно насилие съдът задължава лицата са посещават специализирани програми. Препис от съдебното решение се изпраща до организацията в част от случаите. По този начин при неспазване на постановеното съдебно решение екипът на Консултативния център предприема няколко последователни действия: 1. Минават минимум 30-40 дни от получаване на информация от съда; 2. Сезира Районна прокуратура при невявяване, за да се предприемат нужните действия. При работа с извършители на домашно насилие се провеждат консултации с психолог, юрист (при необходимост) и социален консултант. След всяка проведена консултация се изготвя протокол от експерт. Всеки клиент има досие (график, анкетен лист, протокол от консултация и друго, според случая).

Допълнение на Център на НПО в Разград: Сдружение „Център на НПО в Разград“ желае да сподели развитие в в работа с извършители на домашно насилие и противоречива практика на различни нива в прокуратурата.

По повод конкретен случай на извършител на домашно насилие, който има влязло в сила съдебно решение със задължение да посещава специализирана програма, беше използвана процедура на подаване на жалби до изчерпване на всички възможности (вкл. до Заместник-главен прокурор във ВКП).

Законът за защита от домашното насилие не се изпълнява в своята наказваща функция, защото извършителите на домашно насилие (в голямата си част) не участват доброволно в специализирани програми за превъзпитание и овладяване на гнева и агресията.

Сдружение „Център на НПО в Разград“ има установени партньорски отношения с районните съдилища в област Разград. Съдилищата изпращат препис от съдебно решение, в случай че е постановено извършител да посещава Специализирана програма към Консултативния център по проблемите на домашното насилие в Разград (СНЦ „Център на НПО в Разград“).

Екипът на Консултативния център има стройна организация и следи за неспазване на съдебното решение, което е наказателно престъпление по смисъла на Българското законодателство.

След постановено съдебно решение, се изчаква извършителят минимум един месец, в който той, като заинтересована страна, трябва да осъществи контакт с Консултативния център. В случай, че това не се случи, се изготвя жалба до компетентната Районна прокуратура. Част от сигналите, екипът обжалва и пред Върховна касационна прокуратура.

Допълнение на Център на НПО в Разград: Могат да се изброят няколко обективни причини прокуратурата да не преследва неизпълнение на съдебните решения по ЗЗДН: липсват достатъчно програми, които да се предлагат на различни места в България; в исковите молби по ЗЗДН не се иска постановяване на мярка по чл.5, ал.1, т.5 от ЗЗДН; извършителите на домашно насилие не са достатъчно отговорни и не отдават голямо значение на съдебните решения.

Министърът на правосъдието Цецка Цачева е запозната със ситуацията и е информирана в личен разговор (м.12.2017г. и м.03.2018г.). Проведени са работни срещи и със заместник-министри на правосъдието за търсене на решение. Изпратено е официално писмо до Министерство на правосъдието относно Постановление на Заместник на Главния прокурор при Върховна касационна прокуратура, по преписка 4780/2017г. по жалба на Сдружение „Център на НПО в Разград.“ Проведени са разговори и е организирана работна среща със заместник-главния прокурор при ВКП Пенка Богданова (м.04.2018г.). По време на срещата са обсъдени възможности за подобряване на практиката при приложение на ЗЗДН от органите на прокуратурата, анализирани на практиките в различните апелативни райони, систематизиране на наличната информация и изготвяне на документ с методическа цел.

В област Разград има над 30 влезли в сила редица съдебни решения с постановени мерки по чл.5, ал.1, т.5 от ЗЗДН.

НОВ ТЕКСТ-ДОПЪЛНЕНИЕ НА СДРУЖЕНИЕ „ЦЕНТЪР НА НПО В РАЗГРАД.“

VI. Напредък по изпълнение на препоръките от 2016 г.

Направен е експертен преглед на механизма за сътрудничество по приложение на ЗЗДН в област Разград и привличане на нови институции:

- Съществува сериозен напредък в изпълнение на препоръка за образователни програми сред подрастващите. През 2017г. е изготвена Програма за превенция на домашното насилие в училища и детски градини в област Разград, чиито цели са обществен отзвук на нетърпимостта към домашното насилие и разясняване на обществените последици. Програмата е разработена от проф. Нели Бояджиева, по време на обучение с ученици и учители, организирано от Центъра на НПО в Разград (02.2017г.). След обсъждане и приемане в Областния съвет за превенция на домашното насилие (06.2017г.), Програмата е утвърдена със заповед на областния управител Гюнай Хюсмен. На основата на Програмата, да се разработи и развие специфична програма за превенция на домашното насилие – индивидуална за всяко едно пилотно училище.
- Съществува известен напредък в препоръката медицинските специалисти и адвокатите е необходимо да бъдат въввлечени в процеса на превенция на домашното насилие, като подпишат Местния механизъм за сътрудничество по приложение на ЗЗДН – в новия състав на ОСПДН са включени председателя на Сдружението на общопрактикуващите лекари в Разград и Секретарят на Адвокатската колегия в Разград.
- Съществува известен напредък в изпълнение на препоръката Специализираната програма за извършители на домашно насилие да бъде развита и усъвършенствана – налице са повишен брой полицейски преписки за нарушение на съдебна заповед по ЗЗДН (чл.296 от НК) и са заведени досъдебни производства, по част от които има и влезли в сила съдебни решения.
- Липсва напредък в изпълнение на препоръката Регионална дирекция за социално подпомагане в Разград да има проактивно поведение в процеса на превенция на домашното насилие – да оказва системна подкрепа на дирекции „Социално подпомагане“; да извършва контролна дейност и методически да подпомага социалните услуги Център за обществена подкрепа да предоставят услуги на жертви на домашно насилие;
- По информация от РДСП съществува регистър на жертвите на домашно насилие в Дирекция „Социално подпомагане“ гр. Разград (от 2015 г.). До момента липсва информация съществуват ли регистри в останалите три дирекции в Исперих, Самуил и Кубрат.

- Липсва напредък в изпълнение на препоръката специално да се развие процесът на проактивно действие на социалните служби, чрез идентифициране и регистрация на жертвите на домашно насилие, с цел предоставяне на подходяща подкрепа.
- Липсва напредък в изпълнение на препоръката да се създаде единен регистър за жертви и извършители на домашно насилие, който би могъл да даде систематизирана информация по проблема и така да се увеличат възможностите за превенция.
- Липсва напредък в изпълнение на препоръката за подобряване и систематизиране на статистическата информация по ЗЗДН. Всяка компетентна институция в област Разград поддържа информация (регистър) на включените в програмата клиенти. Липсва информация колко е реалния брой на жертвите и колко са случаите, по които работи повече от една институция.
- Налице е отстъпление и влошаване на ситуацията при приложение на задължително участие в специализирани програми за извършители на домашно насилие, постановено от съда. Законът за защита от домашното насилие не се изпълнява в своята наказваща функция, защото извършителите на домашно насилие (в голямата си част) не участват доброволно в специализирани програми за превъзпитание и овладяване на гнева и агресията. В България прокуратурата не преследва с еднакъв успех и упорство неизпълнение на съдебните решения по ЗЗДН²
- Липсва напредък в изпълнение на препоръката да се подпомогнат Центровете за обществена подкрепа в област Разград да разгърнат пълния си капацитет и да предоставят услуги за пълнолетни жертви на домашно насилие, освен на деца. В област Разград има четири ЦОП, като не се наблюдава активност по превенция на домашното насилие, въпреки задължението да се прилага Методиката за предоставяне на социалната услуга ЦОП - включва подкрепа на жертвите на домашно насилие, като целева група. Показателно за липсата на активност по темата е, че в общините Кубрат и Самуил не се работи активно по превенция на домашното насилие, въпреки че има Центрове за обществена подкрепа (държавно-делегирана дейност).

VII. Предизвикателства и насоки за работа през 2018г. .

- **Укрепване на междуинституционалните връзки.** Необходима е непрекъсната работа за укрепване на сътрудничеството и подкрепа на компетентните институции в област Разград. Ключов фактор за успех е да продължи да се предоставя техническа помощ (обучения, информация, учебни посещения, печатни материали, работни срещи, други).
- **Няма Кризисен център за жертви на домашно насилие и трафик,** въпреки положените усилия от неправителствени организации и

² Вж Постановление на ВКП, вх.4870/10.10.2017г.

общински съветници. В момента **липсва напредък за откриване на кризисен център в град Разград**. Не се наблюдава взаимодействие по темата за разкриване на подслон за жертвите на домашно насилие в Лудогорието. Констатираме трайна липса на инициатива от страна на местните власти в областния град и силна съпротива от РДСП.

- **Прилагане на специализирана програма за извършители на домашно насилие.** Необходима е системна работа и взаимодействие между всички институции за засилване на контрола по изпълнение на съдебните решения относно извършителите на домашно насилие.
- **Включване на образователните институции в процеса на превенция на домашното насилие.** Необходимо е да започне практическо приложение на Програма за превенция на домашното насилие в учебните заведения, одобрена със заповед на областния управител на Разград.³ Образователните институции в област Разград са важна и необходима част от процеса по превенция на домашното насилие.
- **Разширяване на базата за участие в Местния механизъм за приложение на ЗЗДН в област Разград.** Местният механизъм (подписан 12.2011г.) е необходимо да бъде развиван, като се направи преглед и се предложи редакция на споразумението. Промяната би могла да бъде в посока оценка на сътрудничеството и включване на нови участници, при отчитане на вътрешната динамика.

³заповед № ОКД-16-004/29.08.2017г. на Областния управител на област Разград.